

AKTUÁLNÍ PROBLÉMY DORUČOVÁNÍ V OBČANSKÉM SOUDNÍM ŘÍZENÍ

PETR HLUŠTÍK

Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava, Česká republika

Abstract in original language

Příspěvek se zaměřuje na řešení praktických problémů, které se objevují při aplikaci občanského soudního řádu po novele provedené zákonem č. 7/2009 Sb. s účinností od 1.7.2009.

Key words in original language

Doručování; občanský soudní řád.

Abstract

This paper focuses on solving practical problems encountered in applying the Code of Civil Procedure, as revised by Law No. 7/2009 Coll. with effect from 1.7.2009.

Key words

Delivery; civil proceedings.

Cílem tohoto příspěvku není podat ucelený obraz celého systému doručování zavedeného novelou občanského soudního řádu (dále též jen „o.s.ř.“), provedenou zákonem č. 7/2009 Sb., ale pokusit se přiblížit některé sporné momenty nové právní úpravy.

Předně nutno konstatovat, že ač byl záměr zákonodárce zcela zřejmě chvályhodný, výsledek, alespoň v oblasti doručování, není možné označit za povedený. Nejlépe zhodnocuje dopady úpravy pravidlo, že méně je někdy více. Z pohledu praxe v některých oblastech přinesla nová právní úprava spíše komplikace, které, neprojeví-li se ihned, budou činit problémy později, zpravidla v exekučním řízení.

Zcela zásadní změnou je povinnost soudu, nedojde-li k doručení soudní písemnosti při jednání či jiném soudním úkonu, doručovat veškeré písemnosti do datové schránky účastníka¹. Specifikum právní úpravy doručování do datových schránek tkví především v tom, že o.s.ř. neupravuje způsob doručování a technické zabezpečení doručování do datových schránek, neboť tato oblast je zcela ponechána zvláštnímu zákonu, a to

¹ Viz ust. § 45 odst. 2 o.s.ř.

zákonu č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Z ust. § 45 odst. 2 o.s.ř. vyplývá právní nárok účastníka na to, aby mu soud doručoval písemnosti do jeho datové schránky; to mj. také ale znamená, že jestliže soud tuto povinnost poruší, jedná se o nezákonný postup a doručení jakýmkoli jiným způsobem nemůže mít odpovídající právní účinky. K tomuto problému se doposud judikatura soudů dostatečně nevyjádřila, nicméně v praxi se již objevily případy, kdy účastník, ač mu byla určita písemnost (konkrétně platební rozkaz) doručena prostřednictvím držitele poštovní licence a účastník převzetí listiny stvrdil na doručence, zpochybňuje doručení poštou a tvrdí, že takové doručení nemůže mít právní účinky právě s odkazem na povinnost soudu doručovat mu veškeré písemnosti do datové schránky. Byť se postup účastníka může na první pohled jevit jako svým způsobem obstrukční jednání, myslím, že nelze než dospět k závěru, že porušil-li soud povinnost stanovenou mu zákonem, nemůže mít postup v rozporu se zákonem účinky, které by měly být se zákonem v souladu.

Pro případ, že účastníku nelze doručit do datové schránky, stanoví zákon soudu povinnost doručit mu písemnost na adresu, na kterou účastník výslovně žádá zasílat písemnosti, nebo na elektronickou adresu.

Co se týče jiné adresy, na kterou účastník požádá o zasílání písemností, mělo by se vždy jednat o adresu na území České republiky (byť je pravdou, že tato skutečnost explicitně z dikce zákona nevyplývá). V praxi je často řešena otázka, co se myslí žádostí účastníka a adresou sdělenou jako jiná adresa k doručování. Dá se konstatovat, že se praxe víceméně ujednotila v tom, že postačí, když účastník v rámci písemného úkonu učiněného vůči soudu (typicky vyjádření k žalobě, opravný prostředek a jiné) uvede, označí adresu svého pobytu, a to dokonce, učiní-li tak byť jen na obálce, obsahující tento úkon vůči soudu, neboť i obálka je součástí onoho úkonu. Takovou adresu soud poté považuje za adresu, na kterou účastník žádá o doručování písemností, a to až do doby, než účastník sdělí adresu jinou. Výjimka z tohoto pravidla je dle mého názoru situace, kdyby u účastníka došlo v mezidobí ke zřízení datové schránky, neboť z dikce ust. § 45 odst. 2 věta druhá o.s.ř. vyplývá, že na jinou účastníkem sdělenou adresu lze doručovat jen tehdy, nelze-li mu doručovat písemnosti do datové schránky².

Další zákonem předpokládanou možností je doručování prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu účastníka; zákon však stanoví podmínku, že na elektronickou adresu je možné účastníkovi písemnosti zasílat, jestliže soud o zasílání požádal či s tímto vyslovil souhlas a

² ust. § 45 odst. 2 věta druhá o.s.ř. zní : „Není-li možné doručit písemnost prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, soud ji doručí na žádost adresáta na jinou adresu nebo na elektronickou adresu.“

především za podmínky, že účastník uvedl akreditovaného poskytovatele certifikačních služeb nebo předložil svůj platný kvalifikovaný certifikát. Bez splnění poslední jmenované podmínky je doručení na elektronickou adresu neúčinné, neboť není možné ověřit doručení písemnosti účastníku.

Snad nejvíce rozruchu způsobilo zavedení tzv. adresy pro doručování³, a to prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce⁴. Z ust. § 46b o.s.ř. vyplývá, že je třeba rozlišovat ve vztahu k tzv. doručné adrese zejména u fyzické osoby, zda se jedná o osobu podnikající či nikoli. Byť to z textu zákona přímo nevyplývá, je třeba mít za to, že zjišťování, zda se jedná o osobu podnikající je třeba provádět ke dni, kdy byla zásilka předána k doručení účastníkovi. Jedná-li se o osobu fyzickou nepodnikající, je doručnou adresou adresa evidována v informačním systému obyvatel, na kterou jí mají být doručovány písemnosti a není-li taková adresa, adresa místa trvalého pobytu. Z uvedeného vyplývá, že každá fyzická osoba má objektivní možnost zaevidovat do systému evidence obyvatel svou doručnou adresu bez ohledu na to, kde se zdržuje. Tato skutečnost, byla-li by v praxi využívána, by jistě vedla ke zrychlení a zjednodušení doručování; nicméně zcela závisí na aktivitě samotných účastníků.

Zavedení možnosti doručovat písemnosti na adresu trvalého pobytu účastníka s sebou nese, byť skrytě, určitá úskalí.

Především, adresou trvalého pobytu je nezdědka adresa sídla obecního úřadu obce, kde byl účastník naposled hlášen k trvalému pobytu. Za této situace tedy vyvstává otázka, zda je možné doručovat účinně účastníku písemnosti na adresu trvalého pobytu, jestliže lze mít důvodně za to, že se na této adrese prokazatelně, objektivně nemůže zdržovat. Dle mého názoru účinnému doručení nic nebrání, neboť je na aktivitě účastníka, aby si zajistil např. zaevidováním doručné adresy či zřízením datové schránky objektivní možnost doručování písemností.

V praxi se také objevily úvahy, zda za situace, kdy má účastník evidován trvalý pobyt na adrese obecního úřadu, není na místě aplikovat ust. § 29 odst. 3 o.s.ř., tedy dospět k závěru, že účastník je neznámého pobytu.

Mám za to, že pro aplikaci ust. § 29 odst. 3 o.s.ř. v daném případě není dán prostor, neboť toto ustanovení slouží k ochraně práv účastníka, který je objektivně neznámého pobytu a pouze skutečnost, že má evidován trvalý pobyt na adrese úřadu, kde se nezdržuje, nemůže vést k automatickému závěru, že je neznámého pobytu. Jde spíše o to, do jaké míry mají soudy povinnost zjišťovat skutečný pobyt účastníka, jestliže pro komunikaci se soudem zákon stanoví postup doručení písemnosti na předem stanovenou adresu. Dle mého by se jednalo o nahrazení pasivity účastníka nepřiměřenou

³ Viz ust. § 46a odst. 1 o.s.ř.

⁴ viz ust. § 46b o.s.ř.

aktivitou soudu, přičemž je třeba akcentovat především odpovědnost účastníků samotných za výsledek sporu.

Ustanovení opatrovníka dle ust. § 29 odst. 3 o.s.ř. v situaci, kdy nebyly zjevně dány podmínky pro jeho ustanovení, pak zakládá zmatečnostní důvod dle ust. § 229 odst. 1 písm. h) o.s.ř.

U fyzických osob podnikajících v této souvislosti navíc vyvstává otázka, z jakých údajů má soud vycházet; jediným relevantním údajem u fyzické osoby podnikající podle živnostenského zákona je nejspíše adresa místa podnikání zapsaná v příslušné evidenci. Problémy však mohou nastat u fyzických osob podnikajících podle zvláštních právních předpisů.

Samotný postup při doručování se odvíjí od toho, jakým způsobem je písemnost doručována. V praxi se nejvíce využívá služeb držitele poštovní licence, tedy České pošty, a to s ohledem na výhradu doručování zásilek stanovenou Český telekomunikačním úřadem. Kámen úrazu tkví v dikci ustanovení § 48 odst. 3 o.s.ř., dle kterého prostřednictvím provozovatelů poštovních služeb lze písemnost doručovat, jen jestliže podle uzavřené poštovní smlouvy⁵ vznikne provozovateli poštovních služeb povinnost dodat zásilku obsahující písemnost způsobem, který je předepsán pro doručování písemnosti tímto zákonem. Problémem totiž zůstává, že Česká pošta není s to doručovat v souladu s o.s.ř., neboť v mnohém jsou její podmínky v rozporu s postupem při doručování dle o.s.ř. Jako příklad lze uvést službu České pošty nazvanou „odnos zásilek“ či „dosílka“, neboť za situace, kdy nedojde k faktickému doručení a převzetí písemnosti adresátem, ale pouze k jejímu uložení na poště, nelze mít takové doručení fikcí za účinné, protože o.s.ř. nepočítá s možností zaslání písemnosti na adresu odlišnou od adresy uvedené v doručence při předání k doručení.

Následný postup při doručování je samozřejmě odvislý od typu obálky, tedy jestliže se doručuje písemnost, kterou není třeba doručit do vlastních rukou adresáta, je písemnost doručena (je-li to fyzicky možné) vhozením do domovní či jiné schránky adresáta⁶ a není-li to možné, je písemnost vrácena odesílajícímu soudu s tím, že se vyvěsí na úřední desce soudu na dobu 30-ti dnů.

V případě zásilek určených do vlastních rukou je postup odlišný v tom, že není-li adresát zastižen, písemnost se uloží na poště a adresátu je do schránky či na jiném vhodném místě (např. na domovních dveřích) zanechána výzva k vyzvednutí zásilky. Desátým dnem ode dne, kdy byla zásilka připravena k vyzvednutí, se má zásilka za doručenou. Jestliže není možné ani adresátu zanechat výzvu, vrátí se zásilka soudu a výzva

⁵ Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách), ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Viz ust. § 50 odst. 1 o.s.ř.

k vyzvednutí zásilky se vyvěsí na dobu 30-ti dnů na úřední desku soudu, přičemž ve smyslu ust. § 50l odst. 1 o.s.ř. se má opět za to, že zásilka je doručena 10. dnem od vyvěšení.

Z letního přehledu postupu při doručování dle zák. č. 7/2009 Sb., lze vyčíst, že ač bylo zjevným zájmem zákonodárce zjednodušit a zrychlit řízení a doručování samotné, potýká se praxe spíše s problémy a úskalími, které postup při doručování spíše ztěžují. Nezbývá než doufat, že (i po roce od účinnosti zákona) se stále jedná o jakési „porodní bolesti“ novely a že do budoucna změna přinese pozitivní dopady.

Literature:

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

Contact – email

Petr.hlustik@vsb.cz